

hati, kajti kuha pokonča tisto škodljivo gljivo, ki plesenj dela in tako prekuhani kruh ni več zdravju nevaren.

Gospodarske novice.

Vinski sejm v Zagrebu,

o katerem smo uže večkrat govorili, pričel se je danes in traja do sobote. Nadjamo se, da tudi mnogo slovenskih vinotržcev gre te dni v Zagreb ogledat in pokusit hrvaška vina.

Letošnjo jesen bo v Gradcu velika razstava deželnih štajarskih kmetijskih pridelkov, živine itd.

Kako važna utegne ta razstava biti za štajarske vinorejce, ako se na njo res dobro pripravijo — opominja „Gosp. priloga“ v „Slov. gosp.“ — razvidno je prvič iz tega, ker bodo najlepše živali iz cele dežele skupaj na ogled postavljene. Tako bo pred vsem jasno, ali in koliko smo v pretečenem desetletji napredovali. Pri tej priliki se bo pokazalo, ali so razna sredstva za povzdigo živinorejstva: premiranje konj in goved itd. koristila kaj ali ne. Drugič bo živinorejcem samim priložnost dana, svoje vspehe z onimi drugih primerjati, ob enem se podučiti, kaj in kje imajo svoje dosedanje ravnanje predrugačiti in zboljšati. Tretjič bode se mesarjem dala priložnost poizvedeti, kdo ima in kje se dobi dobra klavna živina; jasno bo naenkrat, koliko in kaj zmore v tej reči dežela štajarska. Ako se toraj naši živinorejci podvizajo ter razstavijo veliko in lepe živine, potem ni dvoma, da bodo deželi mnogo kupcev privabili in kmetom pomagali do potrebnih denarjev. Naj pomislijo živinorejci, da bode vsled nove postave meja zoper Rusijo in Rumunijo skoro popolnem zaprta in bodo torej mesarji velikih mest tudi na Štajarsko pogosteje prihajali klavne živine iskat in kupovat. Tako dobijo novih, a to pa domačih kupcev in jim ni treba žalovati, da je sosedna Nemčija naši živini meje zaprla.

Podučne stvari.

Národne pravljice o umnem gospodarstvu.

Naša stoletna tradicija nam je ohranila marsikatero jekleno zrno umnega gospodarstva. Sedanji svet to preveč prezira in meni, da so to le malo vredne marnje.

Naj priobčim v dokaz temu dragim bralcem „Novic“ dve pravljici, da vidijo, da ste resnega prevdarka in pomene vredni. Kako so pred nami umni gospodarji tudi znali dobro gospodariti, in kateremu svojemu sinu so kmetijo izročili, naj pove sledeča pravljica:

Nekdaj je bil oče, ki je imel tri sinove in lepo kmetijo z dobro zarašenimi gojzdi. Starejega pelje v gojzd, mu pokaže lepe smreke in ga vpraša: Kaj bi ti s temi smrekami naredil, ko bi tvoje bile? Sin mu je odgovoril: Jaz bi vse posekal ter prodal in potlej dobro živel! — Oče reče sam pri sebi: To bi ne bil dober gospodar: bom srednjega sina jutri poskusil. Zdaj gresta domu. Drugi dan pelje oče srednjega v gojzd. Ko prideta do lepih smrek, mu jih oče pokaže in ga vpraša: Kaj bi ti s temi smrekami naredil, ko bi tvoje bile? Sin mu je odgovoril: Posekal bi jih in lepa poslopja bi postavil, taka, kakor jih imajo v mestih. — Oče reče sam pri sebi: Ti tudi ne boš za gospodarja; bom najmlajšega jutri poskusil. Potem gresta domu. Tretji dan reče oče najmlajšemu: Danes pa ti pojdi z mano v gozd! Gresta. Ko prideta do lepih smrek, oče sina

vpraša: Kaj bi ti s temi smrekami naredil, ko bi tvoje bile? Sin odgovori: Pustil bi jih, da bi rastle, zato, ker so tako lepe. Oče reče: Ti imaš prav, tebi bom dal kmetijo. Ti boš dober gospodar! Na to gresta domu in oče mu izroči kmetijo.

Druga pravljica, ki kaže, da je treba kmetu umnosti in marljivosti, se tako-le glasi:

Bila sta dva kmeta; eden je bil premožen, drugi ubožen; prvi je dobro gospodaril, drugi pa slabo; prvi je ob pravem času vsejal, dobro pognojil in kamenje z njive spravljal; drugemu pa ni šlo delo spod rok, on je prepozno vsejal ali pa še nič, slabo gnojil, in kamenja ne z njive spravljal. — Vprašal je svojega sosedo, kako on gospodari, da mu vse po sreči gre. Gotovo je mislil, da zna oni coprati, ker mu ni hotel povedati. Tedaj gre gospoda fajmoštra vprašat; oni mu obljubijo, da bodo enkrat k njemu prišli in mu polje blagoslovili, da bo potlej rodovitnejše. Gosp. fajmošter pridejo; gredó po njivah, jih blagoslavljaajo z besedami: „gnoj na njivo, kamenje z njive!“ kropijo in kadijo ter mu povedó, kedaj in kaj more na to in to njivo sejati, kako pognojiti in kamenje z njive spravljeti. Kmet je vse to storil. Sedaj mu je polje začelo dobro roditi, kakor sosedu, in kmalu je bil bogat. Nikoli pa ni blagoslova pozabil: „gnoj na njivo, kamenje z njive!“

Gašpar Križnik.

Národno blagó.

Doneski k slovanski mitologiji.

Spisuje Davorin Trstenjak.

V.

Kačji kralj.

Našel sem med slovenskim ljudstvom pravljice o kačjem kralji. Na Jurjevo kačji kralj zbere vse kače okoli sebe. One se okoli njega ovijejo lik klobčeču, in le sikajoče glave ven lukajo. Kačji kralj ima zlato krono in bleščeče oči, da od bleska se temna noč razsveti. Krono so kačjemu kralju skovali peklenščeki. Po letu, kedar je vroče, gre se kačji kralj kopat, krono odloži na zeleno trato, in srečen je ta, ki jo ukrade in ž njo uide. Skusil je enkrat pastir, ki je videl kačjega kralja kopati se, s krono uiti, a kačji kralj zasiče, in neizmerno dosti kač pribeži, ki se okoli pastirja ovijejo, in vso kri izzizajo, tudi goveda so mu kače poklale.

Druge pravljice govore o beli kači, ki ima žlahni kamen na glavi. Ta kamen se sveti ko solnce, in pravijo, da takošen kamen na kresovo iz solnca pade.

Znamenito je, da take povesti imajo tudi Latvičani. Pri njih se kačji kralj veli: uzikuningas, kar pomenja: ôžji knez. Litovsko-latovski jezik rabi za izraz kača: ôze, ôžis, uze = sansk. ahi za aghi, pers. ažis, lat. ang-v-is, starosl. ꙗꙗъ (beri: anžъ — onžъ) novosl. ôž, s predstavljenim: v — vôž*) (primeri: slepovož, Blindschlange), nemški: unke. Kuningas pa = staroslov. князь (knez), novosl. knez.

Po litovskih pravljicah se na Markovo toliko kač okoli „uzikuningasa“ nakopiči, da je kup velik, kakor navel (Heuschober). Na Markovo ne orjejo, ker

*) Gorenci in Korotanci govore tudi: gôž ali guž, in glasnik g je tukaj tako predstopil, kakor v besedi gorenjski: gun = un — on, ille. Tudi Pohorci pred vokale radi stavijo glasnik: g, in lahko slišiš govoriti: Garnuš, za: Arnuš = Arni, Jernej.